

Machines aanpassen en/of verbeteren, het is wel eens nodig. Gebeurt dit niet in overeenstemming met de Machinerichtlijn, dan liggen er gevaarlijke situaties op de loer. Dus werkgevers: let op uw saeck!

Veilig werken aan machines

Michiel Hanenbergh

Daar waar bewegingen worden gemaakt door een kunstmatige aandrijving, is sprake van een machine. En voor machines zijn strikte minimumeisen voor veilig en gezond gebruik: de machinerichtlijn. Veel mensen zien bij het woord machinerichtlijn de magische letters CE opdoemen. Op een machine moet een CE-markering staan. Maar die letters zijn slechts het topje van de ijsberg.

Creatief

Neem het geval van een productiebedrijf waar medewerkers met verschillende machines bewerkingen uitvoeren. Dag-in dag-uit hetzelfde doen maakt mensen creatief. Kunnen we dit verbeteren, kunnen we dat veranderen? Dan gaat het beter, sneller, zuiniger, betrouwbaarder of stiller. Dat betekent wel dat we de werking van bestaande machines moeten wijzigen. Het wijzigen van machines is niet bij wet verboden. Wel moeten machines die in de handel worden gebracht of in bedrijf worden gesteld voldoen aan de minimumeisen van de machinerichtlijn, in Nederland geïmplementeerd in de Warenwet. Hij die de machine wijzigt, heeft op zijn minst de verantwoordelijkheid – en daarmee aansprakelijkheid – over dat wat hij heeft veranderd.

Stapelaar

Neem het geval van de tapijtfabrikant, die het zware werk van het vergaren tot stapels van gesneden tapijttegels wil verminderen. Het lijkt hem slim om daartoe een stapelaar achter de snijmachine te plaatsen. De machines die daarvoor op de markt zijn, kosten veel geld en zijn

niet volledig geschikt voor het product. Met enige creativiteit weet hij een toestel op de uitvoerband te plaatsen dat van de losse tapijttegels rechte stapels van tien maakt en deze vervolgens met een schuif in een klaarstaande doos duwt. Aan de machine werken onge-schoolde, steeds wisselende krachten. Er is

nauwelijks sprake van enige kennis van de machine. De werkgever heeft hier ook geen bewijzen van.

Bij een eventueel ongeval ligt de volledige aansprakelijkheid bij de werkgever: hij is eigenaar van de machine en heeft bovendien opdracht tot aanpassing ervan gegeven. Door die opdracht tot wijziging te geven is de eigenaar gedeeltelijk fabrikant geworden. Wanneer er een ongeval plaatsvindt als gevolg van de wijziging, is de eigenaar aansprakelijk en niet de oorspronkelijke ontwerper. Het is dus van groot belang dat de wijziging op basis van de minimumeisen van de machinerichtlijn plaatsvindt.

Grabbelton

De machinerichtlijn is geen grabbelton van pasklare oplossingen. Op basis van een structurele risico-analyse moet de ontwerper bepalen of een risico aanvaardbaar is of niet. Indien dit niet zo is, moet hij opnieuw ontwerpen of voorzieningen aanbrengen die het risico terugbrengen tot een aanvaardbaar niveau. Dit proces moet hij documenteren en bewaren, om aan te tonen dat voldaan is aan de vervaardigingsvoorschriften voor veilige machines.

En hoe zit het dan met die CE-markering? Het originele plaatje van de bouwer van de machine moet natuurlijk blijven zitten waar het al zit. Dit merkteken gaat over het (ongewijzigde) origineel. Het toegevoegde apparaat zal een eigen CE-markering moeten krijgen, met een eigen Technisch Dossier.

In dit dossier moeten alle facetten staan vermeld die van toepassing zijn, met alle maatregelen, een risico-analyse en eventuele verwijzing naar normen. Ook hoort bij het nieuwe deel een gebruikershandleiding en zo nodig een verkorte instructie, geplaatst op de machine. Over het nieuwe deel van de machine is weer voorlichting nodig aan hen die ermee gaan werken, en wellicht moeten die zelfs onderricht krijgen in het veilig werken met de samengestelde machine.

Normen

Zelfontworpen apparaten zijn zelden te vinden in C-normen. Het verdient dan ook aanbeveling om algemene normen voor uit te oefenen krachten, reikafstanden, veiligheidsafstanden of minimumafstanden mee te nemen in het ontwerp en die op de verklaring van overeenstemming te vermelden. Door normen te volgen ligt

Dag-in dag-uit hetzelfde doen maakt mensen **creatief**. Kan het beter, sneller, zuiniger, stiller of betrouwbaarder?

de bewijslast namelijk bij de appellant.

Sinds de invoering van de gewijzigde machinerichtlijn in 2010 is ergonomisch ontwerp tevens een minimumeis. Een voorbeeld: bedieningsorganen moeten zodanig zijn uitgevoerd dat de plaatsing, de verplaatsing en de weerstand die zij bieden, verenigbaar zijn met de bewerkstelligde werking, rekening houdend met de ergonomische beginselen.

Eigenaren van machines moeten dus goed beseffen wat het inhoudt om wijzigingen aan te brengen en hoe dit de rechtspositie kan veranderen. De kosten van ontwerpen volgens de machinerichtlijn vallen mee, mits dit vanaf het begin gebeurt. Achteraf aanpassen conform de machinerichtlijn kost veel meer. Dus werkgevers: let op uw saeck! □

INFO

Zie ook Machinerichtlijn 2006/42/EG, fundamentele veiligheids- en gezondheidseisen betreffende het ontwerp en de bouw van ma-